

УДК364.334-216:33.51]-053.67]:316.614.5(48)-043.83](045)
DOI 10.31499/2618-0715.1(12).2024.305314

ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ МОЛОДІ ЯК ПЕРЕДУМОВА СТВОРЕННЯ СІМ'Ї У СКАНДИНАВСЬКИХ КРАЇНАХ

Полехіна Вікторія, кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ORCID: 0000-0001-6561-9259

E-mail: polehina.v@gmail.com

***Анотація.** Стаття присвячена дослідженню шляхів подолання молодіжного безробіття та виявлення основних чинників успішного працевлаштування молоді в скандинавських країнах як фактору готовності до створення сім'ї. З'ясовано, що провідним чинником, який зумовлює готовність молоді до створення сім'ї є соціально-економічний, що передбачає здобуття професії та успішну реалізацію на ринку праці. Встановлено, що повна зайнятість молодого населення як одне із стратегічних завдань данського уряду, протягом останніх десятиліть було вдало реалізовано. У результаті дослідження було окреслено провідні чинники успішного працевлаштування молоді та подолання молодіжного безробіття (приклад Данії). Зроблено висновок про необхідність ґрунтовного дослідження передового досвіду розвинених світових країн щодо політики працевлаштування, систематизації ініціатив та поєднання підходів у молодіжному сегменті ринку праці з метою розробки та впровадження механізмів створення сприятливих умов для збільшення зайнятості молоді в Україні.*

***Ключові слова:** фактор готовності до створення сім'ї, передумови створення сім'ї, скандинавські країни, працевлаштування молоді, чинники успішного працевлаштування, політика зайнятості, молодіжні ініціативи.*

YOUTH EMPLOYMENT AS A PREREQUISITE FOR CREATING A FAMILY IN THE SCANDINAVIAN COUNTRIES

Poliekhina Victoriia, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Social Pedagogy and Social Work, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University

ORCID: 0000-0001-6561-9259

E-mail: polehina.v@gmail.com

The article is devoted to the study of ways to overcome youth unemployment and identify the main factors of successful youth employment in Denmark as an effective Scandinavian model, given the need to increase the efficiency of youth employment in Ukraine as a factor of readiness to start a family. It is found that the leading factor that determines the readiness of young people to start a family is socio-economic, which involves acquiring a profession and successful implementation in the labour market. It has been established that full employment of the young population as one of the strategic objectives of the Danish government has been successfully implemented in recent decades. It is found that the youth policy implemented at the level of Danish municipalities is based on the values enshrined in international conventions, national and local legislation and is in line with their strategic documents. These include: taking into account the diversity of needs, interests, abilities, talents of young people; creating policies for young people and with the active participation of young people; aiming to increase opportunities for the development of social, personal and professional

potential of young people; affirming equal value and equal rights for all; paying special attention to children and young people in vulnerable or disadvantaged situations, children and young people with disabilities; creating a high-quality democratic educational environment for children and young people. It has been determined that municipal youth initiatives are often experimental in nature, and their mechanisms are based on preventive, early intervention with broad involvement of young people in the discussion in the decision-making process in communities. The study identified the key factors for successful youth employment and overcoming youth unemployment in Denmark. It is concluded that there is a need for a thorough study of the best practices of developed countries in employment policy, systematisation of initiatives and combination of approaches in the youth segment of the labour market in order to develop and implement mechanisms for creating favourable conditions for increasing youth employment in Ukraine.

Keywords: *factor of readiness to start a family, prerequisites for starting a family, Scandinavian countries, youth employment, factors of successful employment, employment policy, youth initiatives.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Проблеми зайнятості та безробіття серед молоді нині є викликом для усього світового співтовариства. Сучасна молодь стикається з труднощами на шляху до гідної зайнятості, пов'язаними, передусім, із загальним станом економіки та ситуацією із зайнятістю в країні. На можливості знайти роботу для молодих людей впливають також їх освіта та навички, актуальність цих навичок для ринку праці та потенціали, доступні молоді для застосування та використання цих навичок. Наявність значної кількості безробітних молодих людей може негативно вплинути на економічне зростання країни та соціальний розвиток суспільства.

З проблемою безробіття у всьому світі за даними Міжнародної організації праці стикається 67,6 мільйонів молодих людей. Попри те, що глобальний рівень безробіття серед молоді на даний момент становить 13,6 %, цей показник істотно відрізняється залежно від регіону [6, с.13]. В Україні проблема безробіття серед молоді є особливо актуальною: численні виклики, які постали на світовому та вітчизняному ринку праці, пов'язані з кризою COVID-19, змінили ризики, продиктовані широкомасштабною війною, загостривши проблеми, з якими загалом стикається молодь. У цих умовах перед суспільством гостро постає проблема розробки та реалізації активної політики ринку праці та заходів з регулювання його молодіжного сегменту, спрямованих на розвиток умінь та навичок молодого покоління, що забезпечать його активне залучення до продуктивної діяльності.

Ураховуючи той факт, що Україна обрала вектор європейської інтеграції, доцільним є дослідження передової практики та досвіду європейських країн щодо політики зайнятості молоді, які досягли у цьому питанні значного успіху, а також використання цих ідей для розробки стратегії дій, спрямованих на сприяння молодіжному працевлаштуванню.

Показовим прикладом таких країн є скандинавські (північні) країни – Данія, Швеція, Норвегія, Фінляндія та Ісландія. Нині у більшості скандинавських країн відзначається низький рівень безробіття і рекордні рівні зайнятості серед наймолодших вікових груп. Проте, варто згадати, що після фінансової кризи 2008 року, рівень безробіття в усіх північних країнах значно зріс, у тому числі серед молодого населення, що стало серйозною проблемою для економік цих країн. У зв'язку з цим урядами країн було розгорнуто низку ініціатив для подолання високого рівня безробіття серед молоді. Провідні принципи молодіжної політики у сфері зайнятості та працевлаштування, сформульовані у скандинавських країнах протягом останніх десятиліть, а також ініціативи, запроваджені для боротьби з безробіттям серед молоді, виявились ефективними [16], що актуалізує доцільність їх вивчення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження тенденцій та особливостей досвіду працевлаштування населення розвинених зарубіжних країн в контексті пошуку власної моделі є предметом зацікавлення вітчизняних науковців (О. Гургула, Л. Мельник, Т. Панюк та ін.). Науковий інтерес вітчизняних дослідників викликають також питання політики зайнятості в країнах Європейського Союзу, що відображено у розвідках Н. Діденко, Й. Звонара, В. Пузирного, Р. Шабанова та ін. Вивченням міжнародного досвіду вирішення проблем зайнятості молоді займалися українські науковці Т. Буда, Т. Гургула, Н. Живора, А. Котвицька, О. Котенко, І. Красовський, Ю. Ледовська, О. Нестерович, О. Штанська, А. Янішевська та ін. Проблеми працевлаштування в Данії крізь призму реформування соціальної держави окреслив Д. Севрюков. Дослідженням молодіжного ринку праці у скандинавських країнах присвячені наукові розвідки зарубіжних авторів П. Дженсена (P. Jensen), Й. Олофссона (J. Olofsson), М. Рошольма (M. Rosholm) та ін. Водночас у вітчизняній науковій літературі залишаються недостатньо освітленими специфічні чинники, що впливають на успішне працевлаштування молоді у скандинавських країнах, зокрема в Данії.

Метою статті є аналіз шляхів подолання молодіжного безробіття та виявлення основних чинників працевлаштування молоді у скандинавських країнах (приклад Данії) як передумови до створення сім'ї, з огляду на необхідність підвищення ефективності зайнятості молоді в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. У липні 2011 року Генеральна Асамблея ООН започаткувала ініціативу щодо визначення рівня щастя країн-членів, ухваливши резолюцію 65 / 309 «Щастя: на шляху до цілісного визначення розвитку» [7] з метою використання даних для вибудовування відповідної державної політики. У межах цієї ініціативи, починаючи з 2012 р. щорічно проводяться дослідження та оприлюднюються рейтинги країн світу за рівнем щастя населення [8]. Нині світове співтовариство досягає консенсусу щодо того, що щастю можна сприяти за допомогою державної політики, дій бізнесу та громадянського суспільства. Зокрема Всесвітня доповідь про щастя, що спирається на дані Всесвітнього опитування Gallup, використовує шість ключових критеріїв, які допомагають пояснити різницю в рівнях щастя за оцінками людей в усьому світі: соціальна підтримка, дохід, здоров'я, свобода, довіра і відсутність корупції.

Примітним є факт, що п'ять скандинавських країн, зокрема, Данія, Швеція, Норвегія, Фінляндія та Ісландія, є незмінними лідерами серед найщасливіших країн упродовж останнього десятиліття.

Колективні зусилля інститутів громадянського суспільства та державних органів нордичних країн уможливили формування держав загального добробуту, для яких характерними є високі стандарти життя у поєднанні з низьким рівнем соціальної нерівності. Йдеться про скандинавську модель загального добробуту – унікальну конфігурацію вільного ринкового капіталізму та соціальних благ, породжених суспільством, включаючи допомогу на дітей, відпустку по догляду за дитиною, безкоштовне (або доступне) медичне обслуговування, безкоштовну (доступну) освіту. Державний сектор також піклується про хворих, безробітних і людей похилого віку. Модель соціального забезпечення, притаманна скандинавським країнам, пропонує соціальні послуги громадянам незалежно від їхнього становища на ринку праці.

Першочергове значення у формуванні скандинавської моделі держави загального добробуту посідають ключові характеристики: громадська відповідальність за забезпечення добробуту та принцип універсальності страхування на основі ідеї соціальних прав. Крім того, розглядаючи освіту як частину соціальної держави, слід відзначити, що скандинавські країни відомі як досить ранні прихильники загальної

освіти. Запровадження загальної обов'язкової системи початкової освіти відбулося в дев'ятнадцятому столітті. Початкові школи стали відповідальністю місцевої влади, і кожен громадянин мав право на початкову освіту [9, с. 8].

Класична європейська освітня модель, що у скандинавських країнах зазнала впливу місцевих монокультурних громад, була використана для зміцнення економічної та соціальної згуртованості населення [2].

Попри окремі відмінності Фінляндія, Ісландія, Норвегія, Данія та Швеція характеризуються усталеною парламентською демократією, мають подібні підходи до соціального забезпечення. Урядові програми в цих країнах пропонують широкий спектр соціальної підтримки за рахунок високих податків. У відповідності до міжнародних стандартів ці країни є яскравими прикладами держав загального добробуту.

Попри те, що Данія має спільні риси з іншими скандинавськими країнами такі як історична та культурна спільність, етнічна близькість, спорідненість мов, співпраця у законодавчій сфері, невелике та однорідне населення, вона також має свої унікальні особливості. Економічна система Данії є однією з найстійкіших у Європі, для якої характерними є збалансований держбюджет, стабільна валюта, низький рівень інфляції, невисокі відсоткові ставки [1].

Оскільки Данія має доволі незначний запас природних резервів, її економіка значною мірою зорієнтована на людські ресурси. Питання працевлаштування молоді та інтеграції молодих людей на ринок праці має першочергове значення для країни. Інвестиції та державні кошти Данії значною мірою спрямовані на боротьбу з безробіттям серед молоді та створення робочих місць. Повна зайнятість молодого населення – одне із стратегічних завдань данського уряду, яке протягом останніх десятиліть було досить вдало реалізовано. Для порівняння, у 1994 році рівень безробіття серед молоді досяг піку в 16 %, у 2010 р. – 14,0 %, а у 2023 – 11,6 % [13].

Слід відзначити, що молодіжна політика Данії у цілому не є відокремленою системою, що формується у межах певного міністерства, вона є складовою загальної політики країни, яка створює відкрите демократичне суспільство добробуту, засноване на соціальній солідарності та рівних можливостях. Основні політико-правові засади та стратегії, у тому числі у сфері зайнятості та працевлаштування, окреслює парламент Данії, відповідальність за реалізацію молодіжної політики та надання широкого спектру соціальних послуг покладена на галузеві міністерства, а також на регіональні та місцеві органи влади, добровільні молодіжні організації, які отримують значне фінансування від уряду. Національна рада з питань ринку праці є керівним органом, який спрямовує діяльність регіональних і муніципальних рад, що представляють місцеві інтереси.

Працевлаштуванням молоді займаються муніципалітети, наділені широкими представницькими повноваженнями. Так, у 82 статті конституції Данії сформульовано право муніципалітетів самостійно управляти своїми справами під державним наглядом. Водночас, відповідно до Закону про соціальні послуги муніципалітети повинні розробити послідовну дитячу та молодіжну політику [10].

Зазначимо, що Данія поділена на п'ять регіонів, які містять 98 муніципалітетів, кожен з яких має власні стратегії та механізми пристосування і реалізації молодіжної політики у сфері зайнятості та працевлаштування до місцевих умов, які можуть відрізнятися від інших з огляду на різні пріоритети муніципальних рад.

Молодіжна політика, що реалізується на рівні данських муніципалітетів, ґрунтується на цінностях, закладених у міжнародних конвенціях, національному та місцевому законодавстві та відповідає їх стратегічним документам. До них зокрема належать:

- Урахування різноманіття потреб, інтересів, здібностей, талантів молоді.

- Створення політики для молоді та за активної участі молоді. Цей принцип передбачає активне залучення молоді до формування власного майбутнього, урахування їхньої думки та пропозицій. Діти та молодь повинні мати розуміння та досвід демократії, волонтерства та громадянства. Вони повинні розвинути впевненість у власних силах, відчувати, що їхній голос та голоси інших мають цінність.

- Націлення на збільшення можливостей щодо розвитку соціального, особистісного та професійного потенціалу молоді.

- Утвердження рівної цінності та рівних прав для всіх, незалежно від статі, гендерної ідентичності, етнічного чи соціального походження.

- Спільна відповідальність дорослих (професіоналів, батьків, волонтерів) за створення безпечного середовища для дітей та молоді.

- Спрямованість особливої уваги на дітей і молодих людей, які перебувають у вразливому або незахищеному становищі, дітей і молоді з обмеженими можливостями.

- Створення високоякісного демократичного освітнього середовища для дітей та молоді, широкого спектру освітніх пропозицій, зокрема професійно-технічної освіти, середньої та вищої освіти; допомога молоді у виборі з-поміж різноманітних освітніх можливостей як на місці, так і за межами муніципалітету, а також тісна співпраця між початковою школою та діловим світом, що покращує можливості молоді людини щодо вибору освіти та профорієнтації [13].

Зазначимо, що муніципальні молодіжні ініціативи часто носять експериментальний характер, а їх механізми базуються на профілактичному, ранньому втручанні з широким залученням молоді до дискусії в процесі прийняття рішень у громадах, частиною яких вона є. До прикладу, муніципальна рада міста Гольбек протягом 2022–2023 включила до обговорення актуальних питань молодіжної політики понад 1000 молодих людей муніципалітету. Результатом партнерської взаємодії стало окреслення низки ініціатив щодо шляхів вирішення проблеми працевлаштування молоді, зокрема:

- забезпечення муніципалітетом співпраці як з державними, так і з приватними підприємствами щодо можливостей працевлаштування молодих людей з різними потребами;

- організація міжфункціональної співпраці відповідних підрозділів муніципалітету з бізнес-спільнотою для створення можливостей роботи під час канікул, стажування, навчальної, виробничої практики, студентських робочих місць тощо;

- сприяння підтриманню різноманітності вікового складу працівників на робочих місцях із урахуванням того, що молодь є важливим ресурсом робочої сили;

- створення можливостей для молодих людей щодо зміни ситуації на муніципальних робочих місцях та водночас отримання досвіду роботи (наприклад, оплачувана робота в будинках для літніх людей, працевлаштування старшокласників у якості помічників для виконання домашніх завдань з молодшими школярами тощо).

- Створення привабливих для молоді умов життя, зокрема доступне дешеве житло, зручні транспортні розв'язки, безпечний та приємний громадський міський простір тощо [14].

Місцеві ініціативи підтримують та узгоджуються з національною метою Данії – щонайменше 90 відсотків усієї 25-річної молоді повинні мати повну освіту до 2030 року [15, с. 3]. Молодь, яка не здобуває освіти, не отримує необхідних компетентностей, що в майбутньому допомогли б їй реалізуватися на ринку праці. У зв'язку з цим, особлива категорія молодих людей, якою опікуються місцеві служби – некваліфікована молодь, адже саме вона є вразливою групою, що потребує підтримки та сприяння розвитку через найбільший ризик безробіття або нестійкої зайнятості. Підтримка цієї категорії здійснюється в основному шляхом вдосконалення професійних навичок у межах системи

професійно-технічної освіти, або навчання у загальноосвітній системі. На муніципальні центри зайнятості покладено обов'язок виявляти цю групу на ранній стадії таким чином, щоб зусилля, спрямовані на її працевлаштування, були більшою мірою адаптовані до потреб групи. Ініціативи в цьому напрямку спрямовані на те, щоб якнайбільша кількість безробітних некваліфікованих молодих людей здобували освіту у той час, коли вони стали безробітними. Слід зазначити, що йдеться про молодь, яка не змогла завершити освіту чи зберегти роботу і, ймовірно, може мати соціальні і психологічні проблеми, соціальну ізолюваність, відсутність підтримки дорослих тощо.

Молоді люди віком до 30 років, які звертаються до муніципалітету за фінансовою допомогою, як правило, негайно отримують пропозицію щодо освітньої допомоги, якщо вони не мають кваліфікаційної освіти.

Муніципальні служби зайнятості у своїй роботі з некваліфікованою молоддю керуються такими принципами:

- молоді люди повинні швидко вступати на навчання або роботу;
- молодь, яка не визначилась з напрямом освіти за кваліфікацією, повинна якнайшвидше його обрати;
- молоді люди не повинні залишати навчання;
- соціальні та особисті умови, а також стан здоров'я не повинні бути перешкодою для навчання чи працевлаштування.

Зусилля співробітників служб зайнятості спрямовані на розширення можливостей молоді, що означає зосередження уваги на виявленні, підтримці та розвитку власних ресурсів та навичок молодих людей. Водночас, молоді призначаються постійні наставники або контактні особи, які забезпечують взаємний тісний діалог та можуть підтримувати та мотивувати молодих людей. Крім того, молодим людям дають можливість спробувати себе в різних сферах, дозволяючи їм таким чином отримувати ширший погляд на власні ресурси.

Індивідуальний підхід до молоді реалізується також через систему оцінки «відправної точки» конкретної молодої людини. Відповідно молодих людей поділяють на три групи: 1) з серйозними проблемами (соціальними, особистісними, фізичними), яким надається необхідна підтримка; 2) готових до освіти – тих, хто здатен негайно розпочати навчання з належною підтримкою та активними зусиллями і закінчити цю освіту на звичайних умовах протягом року; 3) готових до діяльності - ті, що мають професійні проблеми, соціальні та / або пов'язані зі здоров'ям і тому потребують додаткової підтримки та допомоги.

Здатність задовольнити індивідуальні потреби молодих людей має вирішальне значення в співпраці молоді і служб зайнятості, оскільки диференціація дозволяє надавати адекватні пропозиції, що їм відповідають.

Результативним є підхід, за якого здійснюються паралельні і скоординовані зусилля між адміністраціями та регіонами країни.

Усі безробітні молоді люди віком до 30 років, які звертаються до муніципального центру зайнятості або муніципальної молодіжної служби, можуть отримати допомогу по безробіттю або грошову допомогу. Допомога по безробіттю надається лише членам кас страхування (A-Kasse) на випадок безробіття. Для отримання допомоги молоді люди повинні досягти 18-річного віку, бути членом фонду з безробіття принаймні протягом останніх 12 місяців та виконувати низку зобов'язань, зокрема активно шукати роботу, регулярно відвідувати співбесіди в центрі зайнятості. На цих зустрічах безробітні повинні будуть обговорити свою стратегію пошуку нової роботи.

Молоді люди, які мають право на отримання грошової допомоги, повинні відвідати співбесіду в муніципальному молодіжному центрі протягом семи днів після звернення до муніципалітету за підтримкою.

У муніципальних молодіжних центрах з'ясовується, чи має безробітний професійно-технічну освіту і чи готовий він до звичайної роботи, або потребує участі у заходах активізації [12].

Поширеною формою вирішення проблеми працевлаштування молоді в Данії є муніципальні ініціативи за участю громадських, волонтерських організацій, асоціацій, молодіжних рухів, ділових кіл, закладів освіти та ін.

До прикладу, Данська спортивна конфедерація у 2023 р. долучилася до співпраці з муніципалітетами, бізнесом та професійним спортом з метою активізації 40 000 молодих людей, позбавлених роботи і освіти. Працюючи над можливістю альтернативи або доповнення до рішень, які надають традиційні центри зайнятості, вона розробила заходи з відбору молоді у спільноти безпечної діяльності з ухилом на зміцнення життєвих навичок та благополуччя молодих людей. Цією діяльністю опікуються спеціалізовані спортивні асоціації, організації та професійні спортивні клуби, які пропонують структуру та ритм, що допоможуть людині впоратися з вимогливим повсякденним життям і підвищать готовність до працевлаштування. Звідти молоді люди підключаються до спортивної бізнес-мережі, яка може спрямувати безробітну молодь на робочі місця та / або дати можливість здобути освіту [11].

Ще одним цікавим проєктом, є курс «Професійні кандидати», ініційований Національною асоціацією пошуку талантів та муніципалітетом Вестімерланда. Курс було розроблено низкою експертів на основі відповідей 500 молодих людей про те, що для них означає хороше життя. Курс розрахований на 24 тижні, щотижня проводяться зустрічі, на яких молода людина отримує інструменти, які можна використовувати у повсякденному житті. Одним із інструментів навчання є продовольчі табори, в яких молоді люди та їхні волонтери, які шукають таланти, спочатку отримують знання про важливість здорової їжі для хорошого життя, а потім разом готують здорову їжу. Заходи повинні проводитись у професійних училищах, де молодь зустрічаються з іншими молодими людьми, які проходять навчання, і буде створено базу даних, де безробітні молоді люди та компанії зможуть зв'язатися один з одним. Молоді люди здобувають освіту та роботу, а компанії отримують працівників [5].

Ці приклади наочно доводять, що завдяки подібним підходам, які поєднують в собі освітню та професійну мету, складається конструктивне партнерство між центрами зайнятості, громадськими організаціями, бізнесом, волонтерами. Ці та подібні форми співпраці є ефективними шляхами розвитку молодіжної діяльності серед найбільш уразливої молоді, яка не є частиною освітнього співтовариства в навчальних закладах, на ринку праці або у громадянському суспільстві.

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Вивчення данського досвіду працевлаштування молоді та інтеграції молодих людей на ринок праці, дозволяє виділити ряд характерних загальних рис, притаманних молодіжній політиці країни, що зумовлюють, на нашу думку, успішне вирішення цих завдань. Отже, чинниками успішного працевлаштування молоді та подолання молодіжного безробіття в Данії виступають:

1. Комплексна міжсекторальна молодіжна політика у сфері зайнятості молоді на національному рівні, зв'язок між місцевими органами управління (на рівні регіонів, муніципалітетів) та політичним керівництвом центральної влади.

2. Посилена роль та відповідальність муніципалітетів за виробництво та практичну реалізацію послуг та пропозицій відповідно до місцевих умов у сфері

працевлаштування молоді, створення конкретних молодіжних ініціатив для сприяння освіти та залученню до професійної діяльності.

3. Надання пріоритету співпраці органів місцевого самоврядування з бізнес-спільнотою та інтеграція бізнес-процесів у сфері молодіжного працевлаштування.

4. Посилення соціальної інтеграції молодих людей, залучення молоді до активної участі, відповідальності та реального впливу на власне майбутнє.

5. Раннє втручання, постійна індивідуальна підтримка та надання широкого вибору місцевих освітніх послуг, адаптованих до потреб молодих людей.

Підсумовуючи, зазначимо, що нині основними завданнями державної молодіжної політики у сфері зайнятості є розробка та впровадження механізмів створення сприятливих умов для збільшення зайнятості молоді, що актуалізує потребу в отриманні знань про передову практику та досвід розвинених світових країн щодо політики працевлаштування, систематизації ініціатив та поєднання підходів у молодіжному сегменті ринку праці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баланчук І.С. Розвиток та становлення інноваційної системи в Данії: статистичний огляд. Наука, технології, інновації. 2019. № 3. С. 42–53. URL: https://nti.ukrintei.ua/wp-content/uploads/2020/09/%D0%91%D0%B0%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D1%87%D1%83%D0%BA_3-19.pdf (дата звернення: 11.02.2024).
2. Бондаренко О.І. Народні школи в системі освіти Данії. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2022. № 80. Т. 1. С.74. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/6482b714-2e42-4ccb-904e-ed4e3f14b529/content> (дата звернення: 14.02.2024).
3. Краснопольська Т. М. Європейські моделі молодіжної політики та перспективи для України. Політичне життя. 2019. № 3. С. 31–36. URL: <https://jpl.donnu.edu.ua/article/view/7363> (дата звернення: 14.02.2024).
4. Севрюков Д.Г. Реформування соціальної держави в Данії. Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2014. № 9–2. Том 2. С. 33–35. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2014_9-2%282%29_12 (дата звернення: 12.02.2024).
5. Damtoft T. Vesthimmerland: Ledige unge kan få hjælp til at se evner, styrker og talenter. 04. 10. 2023. URL: <https://www.aars.dk/nyhed/vesthimmerland-ledige-unge-kan-f%C3%A5-hj%C3%A6lp-til-se-evner-styrker-og-talenter> (дата звернення: 17.02.2024).
6. Global Employment Trends for Youth 2022: Investing in transforming futures for young people. Geneva: ILO, 2022. 295 p. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_853321.pdf?fbclid=IwAR1WzUrhBP7KZJKlSARfDJHfR4LGvsf20wT-TxsrEEtSnzrGOVRkh_pL4g (дата звернення: 15.02.2024).
7. Happiness: towards a holistic approach to development: resolution. Adopted by the General Assembly. Repository. Archived from the original on 2018-10-23. URL: [https://unstats.un.org/unsd/broaderprogress/pdf/Happiness%20towards%20a%20holistic%20approach%20to%20development%20\(A-67-697\).pdf](https://unstats.un.org/unsd/broaderprogress/pdf/Happiness%20towards%20a%20holistic%20approach%20to%20development%20(A-67-697).pdf) (дата звернення: 5.02.2024).
8. Helliwell J. F., Layard R., Sachs J. D. et al. World happiness report, 2023. New York: Sustainable Development Solutions Network. 2023, 16 p. URL: https://happiness-report.s3.amazonaws.com/2023/WHR+23_Ch0.pdf (дата звернення: 5.02.2024).
9. Kuhnle S., Olsson Hort S.E. The developmental welfare state in Scandinavia: lessons for the developing world. United nations research institute for social development. Social policy and development. Programme paper number 17. September 2004. 34 p. URL: <https://www.files.ethz.ch/isn/102834/17.pdf> (дата звернення: 12.02.2024).
10. Lovtidende A. 2020. Bekendtgørelse af lov om social service, 28 august, 2020. Nr. 1287. Udgivet den 2 september 2020. URL:

- https://www.ft.dk/ripdf/samling/20201/lovforslag/117/20201_117_som_fremsat.pdf (дата звернення: 9.02.2024).
11. Lyngholm-Bjerge J. Idrætten klar med indsats for unge uden job og uddannelse. 23 maj, 2023. URL: <https://www.dif.dk/nyheder/2023/05/idraetten-klar-til-indsats-for-unge-uden-job-og-uddannelse> (дата звернення: 15.02.2024)
12. Pedersen J., Nissen B., Hansen A. og andre. Ungeindsatser. Kortlægning af eksisterende og relevante indsatser med job- og uddannelsesperspektiv for udsatte unge. November, 2014. 107 h. URL: <https://www.cabiweb.dk/media/2051/rockwool-fonden-kortlaegning-af-indsatser-for-udsatte-unge.pdf> (дата звернення: 8.02.2024).
13. Regeringens ungdomspolitik – status og perspektiver. / redaktion: Mette Mejlvang Sørensen. Uddannelsesstyrelsen. Udgivet af Undervisningsministeriet, Uddannelsesstyrelsen, Området for erhvervsfaglige uddannelser. Udgave 1. oplag, maj 2000. 103 h. URL: <https://static.uvm.dk/Publikationer/2000/ungdomspolitik/hel.pdf> (дата звернення: 12.02.2024).
14. Ungdoms politik Holbæk Kommune. URL: <https://holbaek.dk/media/zq4b014q/ungdomspolitik-2023-aktuel.pdf> (дата звернення: 9.02.2024).
15. Vejledning om udarbejdelse af Målrapportering 2023 for statsfinansierede selvejende institutioner under Børne – og Undervisningsministeriet ekskl institutioner for forberedende grunduddannelse Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, 2024. URL: <https://www.uvm.dk/-/media/filer/uvm/institutioner-og-drift/pdf23/feb/240209vejledning-til-udarbejdelse-af-mlrapportering-2022-for-statsfinansieret-selvejende-institution.pdf> (дата звернення: 11.02.2024).
16. Youth unemployment in the nordic countries. A study on the rights of and measures for young jobseekers' nordic social-statistical committee no. 50:11. Copenhagen 2011, 117 p. URL: <https://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:968659/FULLTEXT01.pdf> (дата звернення: 5.02.2024).

REFERENCES

1. Balanchuk I.S. (2019). Rozvytok ta stanovlennia innovatsiinoi systemy v Danii: statystychnyi ohliad. Nauka, tekhnolohii, innovatsii – Science, technology, innovation, 3, 42–53. URL: https://nti.ukrintei.ua/wp-content/uploads/2020/09/%D0%91%D0%B0%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D1%87%D1%83%D0%BA_3-19.pdf [in Ukrainian].
2. Bondarenko O.I. (2022). Narodni shkoly v systemi osvity Danii. Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh. 80. Vol. 1, 74. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/6482b714-2e42-4ccb-904e-ed4e3f14b529/content> [in Ukrainian].
3. Damtoft T. Vesthimmerland: ledige unge kan få hjælp til at se evner, styrker og talenter. 04. 10. 2023. URL: <https://www.aars.dk/nyhed/vesthimmerland-ledige-unge-kan-f%C3%A5-hj%C3%A6lp-til-se-evner-styrker-og-talenter> [in Danish].
4. Global Employment Trends for Youth 2022: Investing in transforming futures for young people. Geneva. ILO, 2022. 295 p. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_853321.pdf?fbclid=IwAR1WzUrhBP7KZJKClSARfDJHfR4LGvsf20wT-TxsrEEtSnzrGOVRkh_pL4g
5. Happiness: towards a holistic approach to development: resolution. Adopted by the General Assembly. Repository. Archived from the original on 2018-10-23. URL: [https://unstats.un.org/unsd/broaderprogress/pdf/Happiness%20towards%20a%20holistic%20approach%20to%20development%20\(A-67-697\).pdf](https://unstats.un.org/unsd/broaderprogress/pdf/Happiness%20towards%20a%20holistic%20approach%20to%20development%20(A-67-697).pdf)
6. Jesper Pedersen, Bente Nissen, Anette Hansen og Mette Fenger. Kortlægning af eksisterende og relevante indsatser med job- og uddannelsesperspektiv for udsatte unge [Mapping of existing and relevant initiatives with a job and education perspective for vulnerable young people]. November, 2014. 107 p. URL: <https://www.cabiweb.dk/media/2051/rockwool-fonden-kortlaegning-af-indsatser-for-udsatte-unge.pdf> [in Danish].

7. John F. Helliwell, Richard Layard, Jeffrey D. Sachs, Jan-Emmanuel De Neve, Lara B. Aknin, and Shun Wang. World happiness report, 2023. New York: Sustainable Development Solutions Network. 2023, 16 p. URL: https://happiness-report.s3.amazonaws.com/2023/WHR+23_Ch0.pdf
8. Krasnopolska T. M. (2019). Yevropeiski modeli molodizhnoi polityky ta perspektyvy dlia Ukrainy [European models of youth policy and prospects for Ukraine]. Politychne zhyttia – Political life, 3, 31–36. URL: <https://jpl.donnu.edu.ua/article/view/7363> [in Ukrainian].
9. Lovtidende A. 2020. Bekendtgørelse af lov om social service [Law Gazette A. 2020. Promulgation of the Social Service Act], 28 august, 2020. No. 1287. Udgivet den 2 september 2020. URL: https://www.ft.dk/ripdf/samling/20201/lovforslag/117/20201_117_som_fremsat.pdf [in Danish].
10. Lyngholm-Bjerge J. Idrætten klar med indsats for unge uden job og uddannelse [Sports ready with efforts for young people without jobs and education]. 23 maj, 2023. URL: <https://www.dif.dk/nyheder/2023/05/idraetten-klar-til-indsats-for-unge-uden-job-og-uddannelse> [in Danish].
11. Regeringens ungdomspolitik – status og perspektiver [The government's youth policy –status and perspectives]. Redaction: Mette Mejlvang Sørensen. Uddannelsesstyrelsen. Udgivet af Undervisningsministeriet, Uddannelsesstyrelsen, Området for erhvervsfaglige uddannelser – The Board of Education. Published by the Ministry of Education, the Danish Agency for Education, the Area for Vocational Education. issue 1. May 2000. 103 p. URL: <https://static.uvm.dk/Publikationer/2000/ungdomspolitik/hel.pdf> [in Danish].
12. Sevriukov D.H. (2014). Reformuvannia sotsialnoi derzhavy v Danii [Reforming the social state in Denmark]. Naukovyi visnyk mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu – Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Ser.: Yurysprudentsiia. 9–2. Vol. 2. 33–35. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2014_9-2%28%29_12 [in Ukrainian].
13. Stein Kuhnle, Sven E. O. Hort. The developmental welfare state in Scandinavia: lessons for the developing world. United nations research institute for social development. Social policy and development. Programme paper number 17. September 2004. 34 p. URL: <https://www.files.ethz.ch/isn/102834/17.pdf>
14. Ungdoms politik Holbæk Kommune [Youth policy Holbæk Municipality] (2023) . URL: <https://holbaek.dk/media/zq4b014q/ungdomspolitik-2023-aktuel.pdf> [in Danish].
15. Vejledning om udarbejdelse af Målrapportering 2023 for statsfinansierede selvejende institutioner under Børne – og Undervisningsministeriet ekskl institutioner for forberedende grunduddannelse Styrelsen for Undervisning og Kvalitet [Guidance on the preparation of Target reporting 2023 for state-funded independent institutions under the Ministry of Children and Education, excluding institutions for preparatory basic education The Agency for Education and Quality] (2024). URL: <https://www.uvm.dk/-/media/filer/uvm/institutioner-og-drift/pdf23/feb/240209vejledning-til-udarbejdelse-af-mlrapportering-2022-for-statsfinansieret-selvejende-institution.pdf> [in Danish].
16. Youth unemployment in the nordic countries. A study on the rights of and measures for young jobseekers' nordic social-statistical committee no. 50:11. Copenhagen 2011, 117 p. URL: <https://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:968659/FULLTEXT01.pdf>